

สิ่งแวคล้อมกับวิถีการเปลี่ยนแปลงของชีวิต

.....ระพี สาคริก

ปากของมนุษย์ก็มักกล่าวว่า รักชีวิตตนเอง และรักความเจริญของชุมชนที่ตนอยู่ แต่มีหลายครั้งหลายหนที่พฤติกรรมซึ่งมนุษย์ได้ก่อขึ้นไว้ในอดีต ส่งสะท้อนกลับมาทำลายทั้งชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ ซึ่งน่าจะเป็นบทเรียนที่ทำให้มนุษย์ได้มีการเรียนรู้จากของจริง และนำมาศึกษา วิเคราะห์ กันอย่างจริงจังและด้วยความจริงใจ แต่มนุษย์โดยทั่วไปก็ยังเพิกเฉย หากจะมีการคิดการปฏิบัติ เมื่อวิเคราะห์กันให้ถึงส่วนที่ลุ่มลึก ก็ทำให้ออกที่ความรู้สึกไม่ไควว่า มันเป็นการแสดงออกอย่างผิวเผินเท่านั้น

จึงมีคำถามที่น่าจะหาคำตอบว่า มนุษย์จะอยู่อย่าง "รักความรับผิดชอบต่อ" กันไปเช่นนี้ และรอจนกว่าภัยจากธรรมชาติจะถึงจุดที่ทำลายล้างเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ให้สูญสิ้นไป และแล้วโอกาสที่จะมาคิด วิเคราะห์ มันก็จะสูญสิ้นไปด้วย เพราะไม่มีมนุษย์เหลือไว้ให้คิดให้วิเคราะห์กันอีกต่อไป หรือว่าเราจะเริ่มต้นเอาจริงเอาจังกันเสียแต่บัดนี้ อย่างไม่นำมาใส่ใจว่า มันสายเกินไปแล้วหรือไม่ หากเป็นการคิดการกระทำที่ดีว่า "ดีที่สุดแล้ว โดยหน้าที่ของชีวิตที่เกิดขึ้น"

คงต้องตั้งคำถามเพื่อหาวิธีทางเลือกว่า การให้ความสนใจกับปัญหาด้วยความรู้สึกรับผิดชอบต่อกันอย่างจริงจัง เพื่อให้ปัญหาต่าง ๆ มันค่อย ๆ คืบไป กับการปล่อยไปเรื่อย ๆ แล้วมนุษย์นั้นแหละจะเป็นฝ่ายคืบเอง วิธีทางใดที่เราแต่ละคนคิดว่า มันน่าจะเป็นสิ่งชอบด้วยเหตุด้วยผลที่แท้จริง

แม้ว่า หากมองด้วยใจที่เป็นกลางสักหน่อย จะเห็นว่า กระบวนการธรรมชาตินั้น รวมเอามนุษย์เข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งด้วยก็ตาม แต่การนำเอาสิ่งต่าง ๆ มากล่าว มาคิดและพิจารณาโดยมนุษย์ บ่อหมายความว่า มนุษย์เป็นตัวกระทำ การ ดังนั้นจึงได้มีการชี้แนะไว้เป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งว่า "ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์นำมาสัมพันธ์ เกี่ยวข้อง น่าจะถือได้ว่า มนุษย์ เป็นเหตุ เป็นผลด้วยกันทั้งสิ้น"

ในเมื่อมนุษย์เกิดมา มีชีวิตและร่างกายที่จะต้องดำรงอยู่บนฐานของการยอมรับสภาพความจริง การเห็นแก่ตัวจึงเป็นนิสัยสันดานที่ธรรมชาติได้มอบไว้ให้ หากผู้ใดปฏิเสธ ก็เท่ากับว่า ปฏิเสธชีวิตและกายตนเอง ซึ่งเป็นสัญชาตญาณ แต่ธรรมชาติก็ได้ให้กลไกอีกด้านหนึ่งไว้เพื่อการถ่วงดุล และรักษาดุลไว้อย่างเหมาะสม ซึ่งกลไกดังกล่าว ก็คือจิตใจที่มีพลังภายในพื้นฐาน เป็นสิ่งกำหนด

หากมนุษย์จะไม่ยอมตนเองให้ตกอยู่ใต้อิทธิพลของกายจนต้องสูญเสียดุลที่เหมาะสมบนฐานของความเป็นเหตุมีผลที่แท้จริงแล้ว ก็น่าจะเป็นภาพได้ลึกซึ้งกว่า และกว้างขวางกว่า เพียงการเข้าใจว่า เมื่อกล่าวถึง "สิ่งแวคล้อม" ก็มักเกิดความรู้สึกอยู่ในพื้นฐาน หากละไว้ในที่เข้าใจอย่าง เป็นนิสัยว่า หมายถึง "สิ่งแวคล้อมของมนุษย์" แต่เพียงด้านเดียว แต่น่าจะมองเห็นภาพที่เป็นสัญชาตญาณได้ชัดเจนว่า สิ่งทั้งหลายที่ปรากฏการเปลี่ยนแปลงร่วมกันอย่างมีวิถี อยู่ภายในกระบวนการธรรมชาติ มีส่วนร่วมเป็นสิ่งแวคล้อมและกำหนดบทบาทการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกัน ซึ่งรวม เอามนุษย์ เข้าไว้ด้วยอย่างปราศจากการ เลือกที่รักมักที่ชัง

จากหลักการพื้นฐานที่ไต่กล่าวไว้แล้ว หากพิจารณาสืบสาวมาสู่ชุมชน บ่อหมายความว่า มนุษย์แต่ละชีวิตที่มีการอยู่ร่วมกัน ก็มีบทบาทในการ เป็นสิ่งแวคล้อมซึ่งกันและกันด้วย ดังนั้นจึงน่าจะน่าประเด็นดังกล่าวกว่า มาคิดต่อไป

อีกได้ว่า การดำเนินชีวิตของมนุษย์แต่ละคนนั้น จำเป็นต้องมีความรับผิดชอบอยู่ในพื้นฐานจิตใจ ในฐานะที่มีส่วนร่วม เป็นสิ่งแวดล้อมระหว่างกันและกัน กับความจริงของชีวิตที่จำเป็นต้องมีการแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ ส่งผลกระทบบุคคลอื่น ชีวิตอื่น และสิ่งอื่น ที่ร่วมกระแสการเปลี่ยนแปลงอยู่กับตนเอง เพื่อรักษาคุณภายในบรรยากาศที่เป็นพื้นฐานทั่วไปไว้ให้เหมาะสมกับทุกชีวิตและทุกสิ่ง

หากกล่าวถึงสิ่งแวดล้อมธรรมชาติซึ่งมีมนุษย์ร่วมเป็นส่วนหนึ่งด้วย มนุษย์ผู้มีทั้งค่านิยมที่เป็นกายและที่เป็นจิตใจ หากขาดการตระหนักได้ถึงความสำคัญของหน้าที่ ที่จำเป็นต้องมีการเรียนรู้จากธรรมชาติได้อย่างลึกซึ้ง เราย่อมพบว่า มนุษย์ผู้มีการจำกัดการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ควรมีสัมพันธ์อยู่กับธรรมชาติได้อย่างอิสระ จะมีการนำเอาสิ่งแวดล้อมที่อยู่ภายนอกตนเอง มาเป็นสมมุติฐานในการคิดพิจารณาแต่เพียงค่านิยม

แต่หากตระหนักได้ถึงหลักการที่ว่า มนุษย์แต่ละชีวิต ต่างก็เป็นพื้นฐานของกระบวนการสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็สิ่งแวดล้อมธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในค่านิยม แต่ละคนผู้มีจิตสำนึกรับผิดชอบ ก็น่าจะดำเนินชีวิตอยู่อย่างผู้ใฝ่แสวงหาความจริง เพื่อนำมาใช้เป็นหลักและเป็นแนวทาง มุ่งสู่การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อการคิดการปฏิบัติตนได้อย่าง "ผู้รอบคอบ" ไว้เป็นพื้นฐานตนเอง แม้ผู้มุ่งการเรียนรู้วิชาการในแขนงต่าง ๆ ที่เชื่อว่า จำเป็นต้องเจาะลึกลงไปสู่ค่านิยมใดค่านิยมหนึ่ง หากขาดพื้นฐานดังกล่าว ก็เปรียบได้ดั่ง "การเป็นมนุษย์ก็แต่เพียงกาย"

หากคิดบนฐานของการปฏิบัติ เราคงต้องยอมรับ หลักการที่ไ้กล่าวไว้แล้วในช่วงต้นว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์นำมาสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับชีวิต ย่อมมีมนุษย์เองเป็นเหตุ เป็นผลด้วยกันทั้งสิ้น หากจะชี้แนะเพื่อการนำสานต่อไปสู่การเรียนรู้เหตุผล คงจะต้องมีการเจาะลึกเข้าไปพิจารณา ปัจจัยพื้นฐานที่เป็นเหตุเป็นผลของสิ่งแวดล้อมที่เรากำลังกล่าวถึงกันในขณะนี้ก่อนอื่น และปัจจัยนั้นก็คือสิ่งที่เป็เงื่อนไขอยู่ในมนุษย์เอง

องค์ประกอบที่เป็นกระบวนการ และมีระบบสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือมีผลเป็นสิ่งแวดล้อมระหว่างกันและกันภายในมนุษย์เองก็คือ "กาย" กับ "จิต" กายเป็นรูปวัตถุ แต่จิตเป็นพลังซึ่งแฝงไว้ด้วยเงื่อนไขที่เกิดจากกาย เมื่อกายเกิดมา จิตก็มีหน้าที่ที่จะทำให้กายสามารถอยู่รอดได้ตามช่วงเวลาที่จะเป็นไปด้วยเหตุด้วยผลที่แท้จริง นี่คือนี่ที่เป็นวงจรพื้นฐานของวัฏจักรการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมซึ่งมีมนุษย์เป็นเหตุ

วงจรที่สองของวัฏจักร ได้แก่การเปลี่ยนแปลง ที่มีมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติภายนอกมนุษย์ เป็นสิ่งสัมพันธ์ระหว่างกันและกันอยู่ใน มนุษย์มีการพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการดำเนินชีวิต แต่ในอีกด้านหนึ่ง พลังตอบสนองจากสิ่งแวดล้อมก็ส่งผ่านกายเข้าสู่จิตใจ ทำให้เกิดการสำนึกในความสำคัญ และมีการให้ความคุ้มครองรักษาไว้เพื่อประโยชน์แห่งตนในระยะยาว บนพื้นฐานการร่วมกันอยู่ในกระบวนการธรรมชาติ จึงมีกลไกที่ก่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติด้วยเหตุผลที่เหมาะสม และภาวะเช่นนี้ ทำให้เกิดเป็นกระแสวัฒนธรรมพื้นฐาน ที่แท้จริงของแต่ละชุมชนอย่างมีลักษณะที่จำเพาะเจาะจง เนื่องจากภาวะพื้นฐานที่เกิดไม่เหมือนกัน

วงจรที่สาม ได้แก่กระแสการเปลี่ยนแปลง ที่มีมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกันเอง ซึ่งมีภาวะสัมพันธ์ เป็นสิ่งแวดล้อมระหว่างกันและกัน เป็นสิ่งตกอยู่ภายใน โดยที่หลักการพื้นฐานได้ชี้ไว้ชัดเจนว่า มนุษย์ที่เกิดมา มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันด้วยสิ่งที่ เป็นเหตุ เป็นผล แต่ภายในบรรยากาศที่เป็นจริง ชีวิตมนุษย์แต่ละบุคคล แต่ละชุมชน เท่าที่ปรากฏ ต่างก็มีภาวะที่เป็นเงื่อนไขแฝงอยู่ในจิตใจ แตกต่างกันไป

เงื่อนไขทั้งหลาย ย่อมมีรูปลักษณะที่ถูกกำหนดโดยภาวะแวดล้อม หน้าที่เกิด และสองข้างทางชีวิตที่เป็นมา ไม่เหมือนกัน เห็นได้จากภาพสะท้อนทั้งที่พิจารณาในระดับ "บุคคลกับบุคคล" ไปจนถึงระดับ "ท้องถิ่นกับท้องถิ่น" หรือระดับ "ภูมิภาคกับภูมิภาค" ของโลก ซึ่งประเด็นนี้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นภาวะปัญหาหรือระหว่าง "วัฒนธรรมกับวัฒนธรรม" ซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เป็นเงื่อนไขพื้นฐาน กำหนดอยู่ในหลักการชีวิตของแต่ละคน

ผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมที่ถือภาวะพื้นฐานแตกต่างกัน จะเห็นเด่นชัดได้ หากนำชีวิตที่มีรากฐานการเกิดแตกต่างกันด้วยเงื่อนไขของระดับความรุนแรงของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งมีสภาพภูมิศาสตร์ เป็นสิ่งกำหนดชีวิตที่เกิดท่ามกลางภาวะแวดล้อมที่ส่งผลกระทบรุนแรงมากกว่า ย่อมทำให้คนมีนิสัยค้ำคั้น เพื่อการอยู่รอดที่เด่นชัดและรุนแรงกว่า ดังเห็นได้จากวิถีชีวิตของคนในกลุ่มนี้ ที่มีการนำเอาสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏสัมพันธ์กันอยู่อย่าง

เป็นกระบวนการ ภายในกระแสการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติมาใช้ประดิษฐ์สรรพรูปวัตถุ เพื่อสนองตนเอง หากมองที่แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงตามวิถีทางดังกล่าวแล้ว ย่อมพบได้ว่า จากครั้งหนึ่งในอดีตที่เคยมีการผ่อนปรนเพื่อความพอดี ก็มีการเปลี่ยนแปลงมา เป็นการทวีอัตราในการกอบโกย ทำให้สูญเสียคุณมากขึ้น จึงทำให้รู้สึกได้ว่า ที่เคยมีการผ่อนปรนนั้น ก็เนื่องมาจาก "ข้อจำกัด" ที่อยู่ภายนอก เช่น จากเครื่องมือ เครื่องใช้ ในการกอบโกยขณะนั้น ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก

การเปลี่ยนแปลงที่ได้กล่าวมาแล้วนี้เอง อาจถือได้ว่า เป็นการเปลี่ยนวิถีทางนิเวศน์วิทยาของมนุษย์ จากครั้งหนึ่งซึ่งเคยอยู่กับพื้นฐานแท้ โดยที่มีการพึ่งพาอาศัยกระบวนการธรรมชาติเป็นฐานชีวิตและจิตใจ มาสู่ "เส้นทางสายใหม่" ซึ่งอยู่บนเครื่องมืออันเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ได้ไปกอบโกยเอาสังขรณ์ภายในชีวิตธรรมชาติมา มาคิดมาทำขึ้นใหม่บนฐานอารมณ์ตนเอง ซึ่งแท้จริงแล้วก็คือ "มนุษย์ได้สร้างกระบวนการสิ่งแวดล้อมขึ้นมาใหม่" และตนเองก็ไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงอิทธิพล ที่หวนกลับมากำหนดจิตใจตนเองที่จำต้องตกเป็นทาสมันได้

ผลก็คือ ธรรมชาติซึ่งเป็นฐานแท้ของชีวิตมนุษย์ ถูกมนุษย์ทำลายลงไปเรื่อย ๆ เพื่อนำเอามาสร้างถนนสายใหม่ ซึ่งเป็นสายที่เจือปนไว้ด้วยภาวะเงื่อนไขที่อยู่ในจิตใจตนเอง แล้วพลังแฝงจากเงื่อนไขเหล่านั้น ก็ส่งอิทธิพลผลสะท้อนกลับมากำหนดวิถีทางที่มุ่งทำลายมนุษย์ จากการทำลายจิตใจ ด้วยการทำลายร่างกาย เพราะพิษจากกากเคนที่ถูกปล่อยออกมาพร้อม ๆ กับการขับถ่ายของตัวมันเอง

ภาวะที่ทำให้มนุษย์ขาดการยั้งคิดดังกล่าวแล้ว หากจะปรากฏเห็นได้ในยุคที่ไม่ยาวนานไม่ หากเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นนับแต่เริ่มยุคแห่งการพัฒนาในด้านรูปวัตถุ ดังจะเห็นได้ว่า กลุ่มคนในชุมชนเขตหนาวของโลก มีการค้ำคั้นชวนชววย ในการประดิษฐ์คิดค้นยวดยานข้ามทวีป ข้ามภูมิภาค ไปแสวงหาดินแดนที่พวกเขาเชื่อว่าอุดมสมบูรณ์กว่า โดยที่มุ่งมาสู่แถบที่เป็นเขตร้อน แล้วนำเอาผลสำเร็จรูปที่เกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นขึ้นโดยกลุ่มคน มามอบให้ โดยอ้างว่าเป็นการมาเจริญสัมพันธ์ไมตรี หรือมาช่วยเหลือ

แท้จริงแล้ว ก็คือการนำเอาอิทธิพลซึ่งฝ่ายตนถือพื้นฐาน เข้ามากล่องจิตใจให้ตกเป็นเหยื่อ และเข้าสู่

กระแสจรรยาของวัฏจักรที่กลุ่มคนสร้างขึ้น เหมือนการทำสงครามล่าจิตใจ เพื่อนมนุษย์โดยใช้อิทธิพลจากรูปวัตถุ เป็นอาวุธนั่นเอง

การช่วยเหลือที่แท้จริง จำเป็นต้องมาจากพื้นฐานของความจริงใจ ซึ่งหากเป็นไปตามแนวทางนี้จริง ย่อมเป็นสิ่งที่มีความลึกซึ้ง เหมือนวิธีการ "เพียงการให้สิ่งที่ เป็นรูปวัตถุ" ซึ่งมีภาวะที่ เปรียบเสมือน "คาบสองคม" และมีโอกาสที่ฝ่ายผู้ให้ สามารถที่จะคาดการณไว้ล่วงหน้าได้ว่า น่าจะมีการนำเอาค่านิยมของคนที่ตนพึงปรารถนา ไปใช้ เพื่อหวังให้อีกฝ่ายหนึ่ง สนองผลประโยชน์กลับมาสู่ฝ่ายตนได้อย่างมั่นคงและในระยะยาว

หากมองการเปลี่ยนแปลง ... โดยมุ่งสู่คนที่ เป็นรูปวัตถุ ย่อมพบหลักการได้อย่างหนึ่งว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด ที่ได้โอกาสก้าวหน้าไปก่อน ย่อมเป็นโอกาสให้มีการสร้างระบบที่จำกัดบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่น ผู้ติดตามมาภายหลังอย่าง เป็นธรรมชาติ ให้ต้องตกเป็นเหยื่อ ด้วยชีวิตและความคิดที่ควรมีอิสรภาพในการพัฒนาไปสู่คุณภาพที่แท้จริง ไม่ว่าจะภาวะดังกล่าวจะ เกิดขึ้นภายในชุมชนเดียวกันหรือต่างท้องถิ่นก็ตาม

การใช้รูปวัตถุซึ่งเป็นสิ่งประณีต และมีพื้นฐานจิตใจการผลิตถือไว้ในตนเอง เข้ามาเผยแพร่ ย่อมถือได้ว่า เป็นการทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงของอีกฝ่ายหนึ่ง เนื่องจากส่งผลทำลายภาวะการพึ่งพาตนเองที่ควรมีอยู่ในพื้นฐานจิตใจ เพียงเพื่อหวังให้ตกเป็นทาสกระแสนผลประโยชน์ที่เป็นรูปวัตถุแก่ฝ่ายตนในที่สุด

และเมื่อมีการนิยมชมชอบเกิดขึ้น ย่อมบังเกิดระบบการถ่ายทอดความนิยมต่อ ๆ กันไป จากบุคคลสู่บุคคล จากกลุ่มบุคคลสู่อีกกลุ่มบุคคล ส่งผลทำลายวัฒนธรรมท้องถิ่น อันเป็นสิ่งที่ถือเป็นพื้นฐานแท้ของชีวิตและชุมชน ซึ่งคอยโอกาสกว่าอยู่แล้ว ให้ลึกซึ้งและแน่นหนายิ่งขึ้น

โดยหลักการที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้นว่า รากเหง้าที่แท้จริงของชีวิตและวัฒนธรรมของมนุษย์นั้น มีสิ่งที่ถือเป็นสาระที่แท้จริง ดังรากเหง้าอยู่กับท้องถิ่นที่เกิด ที่เจริญเติบโตทั้งของร่างกายและจิตใจ และที่สืบทอดชีวิตและเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ เป็นสิ่งกำหนด การที่กลุ่มคนผู้ถือพื้นฐานวัฒนธรรมต่างถิ่น จะก้าวเข้ามาแล้วแจ้งว่า "ด้วยความจริงใจ" จึงเป็นสิ่งที่ยากแก่การเชื่อถือ เนื่องจากจำเป็นต้องแสดงความบริสุทธิ์ ปลอดภัยจากเงื่อนโซ่ที่ผูกพันไว้กับรากเหง้าของความเป็นคนต่างถิ่นต่างแดน หรือรากเหง้าที่ผูกพันอยู่กับท้องถิ่นอันเป็นที่เกิดของตนเอง ซึ่งมีได้หมายความว่า จะต้องมีการยึดติดอยู่กับพื้นที่ใหม่ หากอยู่ในภาวะที่ปลอดภัยด้วยเงื่อนโซ่ทั้งหลาย ดังเช่นที่อาจกล่าวได้ว่า "มีใจ เป็นกลาง"

การแสดงออกที่เห็นได้ และเป็นเพียง "การหยิบยื่น เอาวัตถุมาให้" ย่อม เป็นภาพที่อาจ เป็นเพียงส่วนผิว เนื่องจากพิษภัยของรูปวัตถุ มีผลทำลายภาวะแวดล้อมภายในจิตใจ ที่เรียกกันว่า "การพึ่งพาตนเอง" ซึ่งแต่ละคนควรถือว่า เป็นพื้นฐานสำคัญของความมีคุณภาพที่แท้จริง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ "อิสรภาพที่เป็นพื้นฐานจิตใจมนุษย์" ซึ่งแต่ละคนควรรักและหวงแหนยิ่งชีวิต และในเมื่อสิ่งดังกล่าวต้องสูญสิ้นไป มนุษย์ก็จะทำลายทุกสิ่งทุกอย่างที่มีผลเป็นพื้นฐานที่แท้จริงของตนเอง ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นป่าไม้ สัตว์ธรรมชาติ พืชดิน หิน แร่ และแม้บรรยากาศที่ตนเองจำเป็นต้องใช้เพื่อการหายใจ

ในเมื่อกฎธรรมชาติ ได้กำหนดไว้ให้ทุกสิ่งทุกอย่าง มีการเปลี่ยนแปลงที่มีวัฏจักรและมีวงจร และกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง มีการมุ่งวิถีจากด้านหนึ่งมาทำลายล้างอีกด้านหนึ่ง ก็น่าจะ

ที่คุ้นได้ว่า ผลที่สุด การทำลายย่อมมิได้เกิดขึ้นแต่เพียงด้านเดียว หากมีการหวนกลับมาทำลายอีกด้านหนึ่ง
ด้วย อย่างไม่มีชีวิตและสิ่งใดจะรอดเหลืออยู่ได้ เพื่อความสมบูรณ์ที่แท้จริงของวัฏจักรการเปลี่ยนแปลงนั่นเอง

หากมองดูเรื่องราวเท่าที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด ด้วยภาพรวม อาจทำให้หลายคนรู้สึกว่า เป็นสิ่งที่มี
ขอบเขตกว้างขวางมากมาย จนเป็นสิ่งเหลือกำลังที่ใคร บุคคลใด กลุ่มใด จะสามารถแก้ปัญหาได้ แต่หาก
สามารถมองด้วยทิศทางที่ทวนกระแส ก็น่าจะลองหวนมองกลับไปสู่ "สิ่งที่ เป็น เหตุ" และน่าจะพบกับภาพในมิติ
ใหม่ที่ว่า ปัญหาทั้งหมดสืบเนื่องมาจาก "มนุษย์" ซึ่งต่างก็มี "กาย" กับ "จิต" เป็นพื้นฐาน

ณจุดนี้เอง หากบุคคลใดสามารถเข้าใจได้ถึงหลักความจริง การแก้ปัญหาจะไม่ยากนัก เพียงแต่ละคน
ที่เข้าถึงการรู้ได้ถึงพื้นฐานปัญหา จะให้ความสนใจศึกษากายและจิตตนเอง ใฝ่รู้ได้ถึงแก่นแท้ แล้วปรับแต่ง
ละคายให้บังเกิด "ภาวะที่มีอิสรภาพ" ก็จะสามารถปลดปล่อยทั้งสองด้านออกจากวงจรของวัฏจักรอัน เป็น พื้น
ฐานของการก่อเหตุ

ไม่ว่าจะเป็นชีวิตคนทั้งชาติ ทั้งภูมิภาค หรือทั้งโลกก็ตาม หากขาดชีวิตคนแต่ละคน ที่ทำหน้าที่ เป็นพื้นฐาน
สำคัญเสียแล้ว ย่อมไม่สามารถบังเกิดสิ่งที่ เป็นจริงได้เลย ดังนั้น แม้เพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่คิดทำหน้าที่
ในการแก้ไขปัญหาก็ได้ผลจริงจิง จุดเริ่มต้นในการแก้ปัญหาและสิ่งที่ถือได้ว่าเป็นความหวัง ย่อมบังเกิดขึ้น
แล้ว และบนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจดังได้กล่าวมาแล้วนั่นเอง ย่อมน่าจะก่อให้เกิดความมั่นคง บนวิถีทางใหม่
อย่างไม่มีสิ่งใดจะสามารถทำลายได้เลย.

เขียน ๑ มีาคม ๒๕๓๒

ตามขอ จาก ๕๓๒๒ ๖๖๖ ๖๖๖ ๖๖๖
จนแล้วแล้ว มหาวชิราลง

ส่งให้ สันติสุข มีรัก ปรินิพพาน ENID 226

คณะรัง ๖๖๖๖ ๖๖๖๖ ๖๖๖๖ ๖๖๖๖
มหาวชิราลง ๖๖๖๖ ๖๖๖๖

ประกอบพระบรรดา ของของ ใน ราม

เป็นอาจารย์ปี ๖๖ ๖๖๖.